

بررسی رابطه مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان

فاطمه شمسایی^۱، حسین زارع خورمیزی^۲

^۱ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اردکان

^۲ مدرس دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران

چکیده

هدف این تحقیق تعیین رابطه مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان می‌باشد. روش تحقیق پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است که بر اساس ماهیت، توصیفی و پیمایشی می‌باشد و از لحاظ نحوه اجرا همبستگی است. بررسی نتایج حاصل از تأثیر متغیرهای پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده از ۳۴۶ نفر از مشارکت‌کنندگان است در بخش نخست نتایج به دست آمده با استفاده از جدول‌های فراوانی و نمودارهای ستونی وضعیت شاخص‌های دموگرافیک ارائه شده است و بخش دوم نیز به آزمون فرضیه‌های پژوهش از طریق آزمون تی تک نمونه‌ای، آزمون همبستگی و رگرسیون اختصاص داشت که در آن سطح اطمینان ۹۵ درصد در نظر گرفته شده است. مربوط بودن گویه‌های پژوهش از طریق آزمون تی تک نمونه‌ای مورد سنجش قرار گرفته است. نظرات پاسخ‌دهندگان به گویه‌های پژوهش با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای قرار گرفته است و در ادامه فرضیات تحقیق ارائه گردیده است برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون ضریب همبستگی و شاخص رگرسیون به وسیله نرم‌افزار SPSS25 انجام گردیده است. یافته‌ها نشان داد با ارتقا یک واحد مشکلات انضباطی به مقدار ۰.۷۲۸- متغیر عشق به یادگیری ۱.۰۸۷ کاهش پیدا خواهد کرد. رابطه بین این دو متغیر منفی و معکوس و معنادار می‌باشد بنابراین با افزایش متغیر مشکلات انضباطی، عشق به یادگیری کاهش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: مشکلات انضباطی، عشق به یادگیری

مقدمه

مفهوم عشق به یادگیری توسط مربیان و عموم مردم، مورد بحث بسیاری قرار گرفته است. در این میان، بین نظریه پردازان بر سر این که عشق به یادگیری در افراد یک تفاوت فردی است یا ویژگی محیطی یا هردوی آن، اختلاف نظر وجود دارد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۴) دیدگاه مثبت نگر روان شناسانه معتقد است که عشق به یادگیری به طور کلی یک تفاوت فردی در داشتن استعداد و گرایش به موضوعات خاص و علایقی است که به خوبی شکل گرفته و توسعه یافته اند (اسمورت^۱، ۲۰۱۴). علاوه بر این، به نظر می رسد که عشق به یادگیری انجام فعالیت هایی بدون تقویت خارجی یا محیطی است و افراد با داشتن عشق به یادگیری، احساس مثبتی درباره یادگیری مطالب جدید دارند و قادر خواهند بود خود را در برابر موانع و شکست ها حفظ نمایند (پیارسون و سلیگمن^۲، ۲۰۱۹)

عشق به یادگیری مسائل حرفه ای در محل کار می تواند تحت شرایط خاصی ایجاد شود. شاتون و همکاران^۳ (۲۰۰۲) اعتقاد دارند که یادگیری در محل کار از طریق تعامل دینامیک میان یادگیری رسمی و غیررسمی رخ می دهد. یادگیری های رسمی کارکنان، موجب برانگیختگی یادگیری غیررسمی آنان می گردد و در بیشتر موارد منجر به مشارکت آن ها در فعالیت های یادگیری ساختاریافته می شود. از نظر لی و کیم^۴ (۲۰۱۸) عشق به یادگیری به معنای داشتن حس کنجکاوی، انگیزه درونی پیچیدگی یادگیری و اصلاح خود و علایق می باشد. می توان از طریق جهت گیری های انگیزشی، شایستگی ها، ارزش ها و علایق شکل گرفته در افراد، عشق به یادگیری را اندازه گیری کرد (اسکرلاوی و همکاران،^۵ ۲۰۱۷). عشق به یادگیری در دانشجویان و دانش آموزان توسط محققان بسیاری با عناوین مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. به عنوان نمونه می توان به تحقیقات فیلد^۶ (۲۰۱۶)، درنوبس و همکاران،^۷ (۲۰۰۴)، روگرز^۸ (۲۰۱۸) وان ورکوم و همکاران،^۹ (۲۰۰۲) اشاره کرد. توجه به انگیزه و عشق به یادگیری فراگیران از مهم ترین ویژگی هایی است که موفقیت های بسیاری هم برای فرد و هم برای جامعه به دنبال خواهد داشت.

صاحب نظران عوامل مؤثر بر عشق به یادگیری را به عوامل درونی (عزت نفس، اضطراب، منبع کنترل) و بیرونی (وضعیت محیط آموزشی، جو مدرسه، کتاب های درسی، نحوه تدریس و بازخورد معلم) تقسیم بندی کرده اند (جنسون و همکاران، ۲۰۱۷؛ عیسی زادگان و همکاران، ۱۳۹۶؛ جونگ و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۶). میزان انگیزه انجام تکلیف دانش آموزان و میزان تلاش آن ها در ابتدا به عنوان تابعی از میزان آگاهی آن ها از کیفیت و کنترل تکلیف در سطح کلاس درس و انتظارات و باورها در سطح دانش آموز و میزان انضباط او است (ترایت وین و لودکه^{۱۲}، ۲۰۱۹)

نظم و انضباط تعاریف متعددی دارد. عده ای کنترل رفتار فراگیرندگان و تسلط بر عوامل رفتاری آنان را انضباط می نامند، برخی معتقدند؛ نظم و انضباط شامل هر نوع سازمان دهی در محیط مدرسه و کلاس است، به نحوی که سبب افزایش یادگیری شود.

¹ Smorti M.

² Peterson C, Seligman MEP

³ Shipton H, Dawson J, West M, Patterson M.

⁴ Kim و Lee

⁵ Skerlavaj M, Hoon Song J, Lee Y.

⁶ Field

⁷ Doornbos AJ, Bolhuis S, Simons PRJ

⁸ Rogers EM.

⁹ van Woerkom M, Nijhof WJ, Nieuwenhuis LFM

¹⁰ Janssen EM, Ven SHG, Hoogmoed AH, Leseman PPM.

¹¹ Jeong H, Sugiura M, Suzuki W, Sassa Y, Hashizume H, Kawashima R.

¹² Trautwein, U. Ludtke, O

درواقع انضباط بدان دسته از اعمال معلم اطلاق می‌شود که مانع سر زدن رفتارهایی از دانش‌آموز است که فعالیت کلاسی را مختل یا تهدید به اخلال می‌کند. ایزابل کلاک: بی‌انضباطی را رفتاری می‌داند که از طرف تعدادی از دانش‌آموزان انجام می‌شود و مشکلاتی را برای فرد معلم به وجود می‌آورد و معلم را در راه رسیدن به هدف که ارتقای تحصیلی دانش‌آموزان است با مشکل روبرو می‌کند و مانع از پیشرفت کار تحصیلی می‌شود و رفتار آنان نامعقول و نامنظم است. بروز رفتارهایی از دانش‌آموزان که انضباط کلاس را مختل می‌کند تنها به معلم، کلاس درس مربوط نیست بلکه علل دیگری نیز نظیر عوامل آموزشی، خانوادگی، اجتماعی وجود دارند که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم زمینه را برای رفتارهای مخرب دانش‌آموزان فراهم می‌کنند (خوشکلام و همکاران، ۱۳۹۸).

رفتار مطلوب انضباطی دانش‌آموزان در مدارس، مجموعه رفتارهای توأم با رعایت قواعد عرفی، آموزشی و اجتماعی را شامل می‌شود که مسئولان مدارس برای ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان در محیط‌های آموزشی آن‌ها را در اولویت قرار داده‌اند (گالوی و رگرز، ۲۰۱۵). رفتار نامطلوب انضباطی دانش‌آموزان از اصلی‌ترین مشغله‌های ذهنی مربیان، معلمان و اولیاء مدارس است، زیرا بروز رفتارهای نامطلوب انضباطی از سوی دانش‌آموزان، موجب بروز مشکلاتی در روند آموزشی شده و حتی می‌توان اذعان داشت از عمده‌ترین دلایل شکست معلمان و فشار روحی ناشی از آن است (رنک و همکاران، ۲۰۱۶) مشکلات انضباطی دانش‌آموزان از جمله: بی‌احترامی نسبت به مربیان، معلمان و اولیاء مدرسه و همچنین عدم احترام به حقوق دانش‌آموزان دیگر، توانایی مدارس را برای فراهم نمودن آموزش مؤثر کاهش داده است (فرهنگ، ۱۳۹۶)؛ بنابراین با توجه به نقش و اهمیت یادگیری دانش‌آموزان، بررسی عواملی که موجب عشق به یادگیری آن‌ها می‌شود نیز حائز اهمیت است. در نتیجه هدف این پژوهش پاسخ‌دهی به این سؤال است که آیا بین جو روانی کلاس و مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان رابطه وجود دارد؟

تعریف انضباط و بی‌انضباطی

نظم و انضباط تعاریف متعددی دارد. عده‌ای کنترل رفتار فراگیرندگان و تسلط بر عوامل رفتاری آنان را انضباط می‌نامند، برخی معتقدند؛ نظم و انضباط شامل هر نوع سازمان‌دهی در محیط مدرسه و کلاس است، به‌نحوی که سبب افزایش یادگیری شود (آزاد، ۱۳۹۱). درواقع، انضباط بدان دسته از اعمال معلم اطلاق می‌شود که مانع سر زدن رفتارهایی از دانش‌آموز است که فعالیت کلاسی را مختل یا تهدید به اخلال می‌کند (سیف نراقی، ۱۳۹۵). ایزابل کلاک: «بی‌انضباطی را رفتاری می‌داند که از طرف تعدادی از دانش‌آموزان انجام می‌شود و مشکلاتی را برای فرد معلم به وجود می‌آورد و معلم را در راه رسیدن به هدف که ارتقای تحصیلی دانش‌آموزان است با مشکل روبرو می‌کند و مانع از پیشرفت کار تحصیلی می‌شود و رفتار آنان نامعقول و نامنظم است» (صداقت، ۱۳۹۶). باوجود تعاریف بالا بی‌انضباطی را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: انجام دادن هر عمل یا رفتار پذیرفته‌نشده و نامعقول توسط دانش‌آموز که سازمان‌دهی مدرسه و کلاس را مختل یا تهدید به اخلال می‌کند و باعث کاهش کارایی معلم و دانش‌آموزان شده و معلم را در رسیدن به هدف اصلی خود بازمی‌دارد (کشاورز، ۱۳۹۷).

دلیل اهمیت پیش‌گیری از بی‌انضباطی دانش‌آموزان

پیش‌گیری از رفتار نامطلوب دانش‌آموزان به دو دلیل مهم است

1 Galloway, D. & Rogers, C

2 Renk, K. Mckinney, C. Klein, J. & Oliveros, A

- ۱- به دلیل عملی: یعنی پیش‌گیری از بروز رفتار نامطلوب آسان‌تر از تغییر آن است.
- ۲- به دلیل انسانی: یعنی معلم خود را مسئول اصلاح و برطرف کردن رفتار نامطلوب دانش‌آموز (بختیار پور و همکاران، ۱۳۹۸).

معلم در پیش‌گیری از رفتار نامطلوب دانش‌آموزان به نکات زیر توجه کند:

- ۱- رفتارهای بی‌نظم را مشخص و قوانین کلاس را مطرح کند و دانش‌آموزان ملزم به رعایت آن شوند
  - ۲- به‌طور انفرادی با افراد نامنظم برخورد کرده دلایل بی‌نظمی را جویا شوند.
  - ۳- دانش‌آموزان باید رفتار مطلوب و موردنظر معلم را بشناسند.
  - ۴- بی‌توجهی به رفتار نامنظم دانش‌آموزان باعث می‌شود تا وی احساس کند که معلم فردی ناکارآمد است.
  - ۵- شرط لازم برای اجرای قوانین قابل‌درک و فهم بودن آن برای دانش‌آموزان است.
  - ۶- آغاز کلاس با جذابیت و متعاقب آن دادن آزادی بیشتر به دانش‌آموز
۱. علاقه‌مند کردن دانش‌آموز به درس با یادگیری معنادار (حسین چاری و همکاران، ۱۳۹۲).
- دانش‌آموزان که مشکلات انضباطی ایجاد می‌کنند در نظر فونتانا شامل دودسته‌اند:
۱. شاگردان سرآمد: چون بهره‌ی هوشی بالایی دارند، سطح درس خیلی پایین‌تر از توانایی آن‌هاست پس به‌طور خلاصه خستگی و کسالت مشکلاتی پدید می‌آورند.
  ۲. کودک آسیب‌دیده شدید: به علت مشکلات بنیادین روانی که در آن‌ها وجود دارند به‌نوعی ناسازگاری رسیده‌اند و رفتارهای نامطلوب را به وجود می‌آورند (بوچارد^۱ و همکاران، ۲۰۱۹).

علل بی‌انضباطی دانش‌آموزان

بروز رفتارهایی از دانش‌آموزان که انضباط کلاس را مختل می‌کند تنها به معلم، کلاس درس مربوط نیست بلکه علل دیگری نیز نظیر عوامل آموزشی، خانوادگی، اجتماعی وجود دارند که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم زمینه را برای رفتارهای مخرب دانش‌آموزان فراهم می‌کنند (لوبر^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). این عوامل را می‌توان به مواد زیر تقسیم‌بندی کرد:

الف: علل مربوط به دانش‌آموزان مانند:

۱. ناراحتی‌های جسمی، روحی و روانی
۲. نداشتن علاقه و انگیزه
۳. سردرگم بودن و بی‌توجهی به انتظارات معلم و کلاس
۴. نداشتن برنامه‌ی شخصی مطالعه
۵. کم‌خوابی و خستگی مفرط
۶. انجام ندادن تکالیف خود
۷. تغذیه نامناسب
۸. ناامیدی به آینده

¹ Bouchard

² Loeber

۹. استقلال طلبی و مقابله با اقتدار معلم (لوبر و همکاران، ۲۰۲۰).
- ب) علل مربوط به معلم
  ۱. فقدان آمادگی جسمی، روحی و روانی معلم
  ۲. نامناسب بودن وضعیت ظاهری معلم
  ۳. ناآگاهی از روش‌های جدید تدریس و استفاده از روش‌های سنتی
  ۴. بی‌علاقگی به شغل معلمی
  ۵. ناتوانی در برقراری ارتباط مطلوب با دانش‌آموزان (خیر و همکاران، ۱۳۹۶).
  ۶. تبعیض گذاشتن بین دانش‌آموزان
  ۷. نامناسب و نارسا بودن صدای معلم
  ۸. نداشتن طرح درس
  ۹. بی‌توجهی به دانش‌آموزان
  ۱۰. فعال بودن معلم و منفعل بودن دانش‌آموزان (صداقت و همکاران، ۱۳۹۶).
  ۱۱. استفاده نامناسب از تشویق و تنبیه
  ۱۲. بی‌حوصلگی و نداشتن صبر و سعه‌صدر
  ۱۳. بی‌نظمی معلم (دیر آمدن به کلاس و ترک کردن زودهنگام آن)
  ۱۴. تسلط نداشتن به موضوع مورد یادگیری
  ۱۵. بی‌توجهی به مسائل و مشکلات دانش‌آموزان
  ۱۶. مبهم بودن توقعات و انتظارات معلم (کشاورز، ۱۳۹۷).
  ۱۷. بروز رفتارها و حرکات نامنظم در کلاس
  ۱۸. تحقیر و تمسخر دانش‌آموزان
  ۱۹. نداشتن روحیه‌ی انتقادپذیری و خودداری از پاسخ‌گویی به سؤالات دانش‌آموزان
  ۲۰. ناآگاهی از روش‌های اصلاح رفتار
۲۱. علاوه بر این‌ها شخصیت معلم نیز ممکن است نقش عمده‌ای در بی‌نظمی و یا برقراری نظم و انضباط کلاس داشته باشد، چنانچه برخی روانشناسان معتقد هستند درجایی که دانش‌آموزان معلم خود را از صمیم قلب دوست داشته باشند بی‌انضباطی وجود نخواهد داشت (نریمانی و همکاران، ۱۳۹۴).
- ج) علل مربوط به کلاس درس:

محیط مدرسه را می‌توان از دو بعد فیزیکی و عاطفی مورد بررسی قرارداد.

  - تأثیر محیط فیزیکی کلاس: وضعیت فیزیکی کلاس مانند، نظافت و پاکیزگی، برخورداری از نور و هوای مناسب، میز و صندلی راحت و کافی، تخته و وسایل سرمایشی و گرمایشی مناسب نقش انکارناپذیری در ایجاد نظم و انضباط کلاس دارند. مارلند (۱۹۷۵) در اهمیت محیط فیزیکی کلاس می‌گوید: «تأثیر فیزیکی کلاس می‌تواند کمک یا مانعی در آموزش باشد و بخشی از هنر کلاس داری استفاده‌ی مناسب از فضای کلاس است» (رضانی، ۱۳۹۷). در کلاس که وسایل سرمایشی یا

گرمایشی مناسب وجود نداشته باشد، دانش‌آموزان به دلیل سرمای زیاد یا گرمای بیش‌ازاندازه نمی‌توانند راحت بنشینند. از این رو مجبور می‌شوند دست به اعمالی بزنند که نظم کلاس را مختل کند (کشاوری، ۱۳۹۷).

• تأثیر محیط عاطفی کلاس: علاوه بر عوامل فیزیکی کلاس، عوامل عاطفی مانند تعویض مکرر برنامه‌ی درسی، برخورد نامناسب دست‌اندرکاران ستادی مدرسه با دانش‌آموزان، یکنواخت بودن برنامه‌های صبحگاهی یا عصرگاهی مدرسه بی‌توجهی به خواسته‌ها و انتظارات معقول دانش‌آموزان و... را می‌توان نام برد که شرایط و موقعیت را برای بروز رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان فراهم می‌کند (رضایی، ۱۳۹۷).

(د) علل مربوط به خانواده:

صاحب‌نظران روانشناسی تربیتی یکی از مهم‌ترین نهادهای مؤثر در تربیت و رفتار آدمی را خانواده می‌دانند؛ زیرا محیط خانواده اولین و بادوام‌ترین عامل در تکوین شخصیت کودکان و نوجوانان می‌باشد (خواجه و همکاران، ۱۳۹۶). عوامل متعدد می‌تواند در رفتار کودکان و نوجوانان تأثیر بگذارد (از جانب خانواده) که به موارد زیر اشاره می‌کنیم.

۱. فضای روانی و عاطفی؛ منظور مجموعه روابط و تعاملات روانی و عاطفی است که بین اعضای خانواده وجود داشته باشد به‌صورت مستقیم (آموزش‌های اخلاقی و...) یا غیرمستقیم (هماندسازی و تقلید و...) رفتار فرزندان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۲. شرایط ناسالم خانوادگی: شامل مواردی مانند طرد کودک، تنبیه شدید، عدم توجه به نیازهای اساسی کودک، انتظار نابجا از کودک و... می‌باشد.

۳. فقدان والدین: نبود هر یک از والدین، به‌ویژه مادر چنانچه با کمبود ارضای نیازهای طبیعی و اساسی همراه شود اثرات ناگواری در شرایط اجتماعی کودک خواهد گذاشت.

۴. عدم ثبات قوانین و معیارهای اخلاقی: چنانچه در محیط خانه اصول اخلاقی معینی حکم‌فرما نباشد یا اینکه اصول ثابت باشند و یا برای کودک تبیین نگردند در ایجاد مشکلات رفتاری کودک نقش خواهند داشت (آزاد، ۱۳۹۱).

۵. ترتیب ولادت: از دیدگاه آلدلر ترتیب ولادت در رفتارهای افراد نقش دارد آلدلر معتقد است جایگاه ویژه فرزندان با تولد فرزند بعدی تهدید می‌شود و فرزند آخر نگران از دست دادن موقعیت خود نخواهد بود. اختلافات خانوادگی و بی‌نظمی دار خانواده سبب تأثیر نامطلوب در رفتار فرد شده و زمینه‌ی لازم را برای بروز رفتارهای مخرب فراهم می‌آورد و به‌این ترتیب نظم و انضباط کلاس را به هم می‌زند (اسمیت^۱ و همکاران، ۱۳۹۷).

(ه) علل مربوط به روابط اجتماعی:

عوامل اجتماعی اغلب به‌طور مستقیم تأثیر شگرفی در رفتارهای دانش‌آموزان می‌گذارد (شرودر^۲ و همکاران، ۱۳۹۸) از بین عوامل اجتماعی مؤثر در رفتارهای دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره می‌کنیم:

○ **طبقه‌ی اجتماعی:** شامل مواردی مانند میزان سواد والدین، فرهنگ حاکم بر خانواده و... که هرکدام به‌نوعی تأثیر می‌گذارد.

○ **گروه همسالان:** مهم‌ترین الگوی کودکان پس از والدین که تأثیر زیادی در رفتار کودکان می‌گذارد.

○ **عوامل اجتماعی دیگر:** از قبیل تلویزیون که به‌عنوان الگوی رفتاری از عوامل مهم تعیین‌کننده در رفتار است (شرودر و همکاران، ۱۳۹۸).

¹ Esmat at all

² Sheroder

۵) عوامل روانی:

از عوامل روانی مؤثر در اختلالات رفتاری می‌توان به موارد زیر اشاره نمود.

۱. تعارض: یعنی فرد در مقابل دو هدف قرار گرفته که قادر به انتخاب یکی نیست پس با انتخاب یکی در مقابل دیگری احساس محرومیت می‌کند و موجب پدیدار شدن فشار و ناراحتی می‌شود.
۲. ناکامی: منظور ناراحتی شدید از نرسیدن به یک هدف است. برای رسیدن به چیزی از لحاظ روانی برنامه‌ریزی می‌کنیم و به آن نرسیم دچار سرگردانی شده و موجب ناراحتی می‌شود.
۳. استرس: هنگامی که مجموعه‌ای از عوامل روانی درونی و بیرونی در ذهن فرد تبدیل به ساختار تهدیدکننده یا آسیب روانی می‌شود موجب ایجاد فشار و ناراحتی روانی می‌شود. (کانرز و همکاران، ۱۳۹۵).

راه‌های از بین بردن یا کاهش عوامل بی‌انضباطی دانش‌آموزان

- برای کاهش عوامل بی‌انضباطی دانش‌آموزان باید میان خانه و مدرسه هماهنگی وجود داشته باشد.
- برای کاهش عوامل بی‌انضباطی معلمان باید معلم آمادگی تغییر رفتارهای به‌عنوان واکنشی نسبت به حقایق آشکار شده توسط مشاهده را داشته باشد
- برای کاهش عوامل بی‌انضباطی مؤثر از کلاس باید شرایط فیزیکی کلاس را بهتر کنیم و روابط بین کارکنان و دانش‌آموزان بهتر شود.
- برای کاهش این عوامل در خانواده باید والدین فرزندان خود را به انضباط تشویق کرده وظایفشان را در قبال فرزندان خود به‌خوبی اجرا کنند (راس و همکاران، ۱۳۹۶).

مفهوم عشق به یادگیری

عشق به یادگیری نیرومندی منشی است که معلمین دوست دارند در دانش‌آموزانشان ببینند، والدین می‌خواهند آن را در فرزندشان ترغیب کنند، روان‌درمانگران از آن در مراجعانشان حمایت می‌کنند و کارفرمایان مایل‌اند آن را در کارمندانشان ارتقا بخشند. در واقع، عشق به یادگیری ویژگی است که اگرچه پیشینه پژوهشی خاصی درباره آن وجود ندارد، اما پژوهشگران و حتی عموم مردم به‌راحتی متوجه معنای آن می‌شوند. در پژوهش‌هایی که تا به حال درباره این توانمندی انجام شده معمولاً به بررسی رابطه عشق به یادگیری با سازه‌هایی نظری جهت‌گیری انگیزشی، توانش، ارزش و علاقه خوب رشد یافته پرداخته شده است (تمنایی فر، ۱۳۹۶).

مک فارلن چهار عامل پیچیدگی، در یادگیری، اصلاح خود، چالش‌های موفقیت‌آمیز و علاقه به یادگیری را منجر به شکل‌گیری عشق به یادگیری در فرد می‌داند (تقر پور، ۱۳۹۷). بوشیر و همکاران در تحقیق خود ۴۰ ویژگی عشق به یادگیری را در افراد یافتند که از جمله آن‌ها علاقه شناختی در جستجوی دانش برای دانش، ارضاء ذهن پژوهنده و یادگیری به خاطر یادگیری بود (بوشیر^۱ و همکاران، ۲۰۱۵).

افرادی که توانمندی عشق به یادگیری را دارند با فراگرفتن مهارت‌ها یا دانشی جدید و یا با اضافه کردن به دانش یا مهارت‌های موجود برانگیخته می‌شوند. آن‌ها وقتی چیز جدیدی یاد می‌گیرند احساس خوبی دارند. این احساس خوب علی‌رغم

¹ Boshier

دشواری‌هایی است که گهگاه در راه یادگیری مسئله‌ای دشوار رخ می‌دهد. این توانمندی به صورت یک پیوستار است. به سستی می‌توان فردی را پیدا کرد که حداقل در یک حوزه مثلاً تاریخ، مد، تعمیر دوچرخه یا ورزش عاشق یادگیری نباشد. در واقع برخی پژوهشگران بر این باورند که فقدان گسترده این توانایی ممکن است نشانه‌ای از آسیب روانی باشد (ابوترابیان، ۱۳۹۷).

تقویت عشق به یادگیری

فواید عشق به یادگیری در طی سالهای درس و مدرسه بدیهی است: دانش‌آموزانی که عشق به یادگیری دارند بیشتر دوست دارند که در تکالیف درسی درگیر بشوند و بازخورد مناسبی از معلم‌ها والدینشان دریافت کنند؛ اما فواید این توانایی از سالهای تحصیل فراتر می‌رود و دوره‌های کار و بازنشستگی هم خود را نشان می‌دهد، عشق به یادگیری مخصوصاً ممکن است در سالهای پیری از آن جهت ارزشمند باشد که از نقصان شناختی جلوگیری می‌کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد افرادی که به رشد و نگهداری علائقشان در طولانی‌مدت هستند نسبت به افرادی همسالی که این‌طور نیستند به لحاظ جسمانی و روان‌شناختی سالم‌ترند (کریمی، ۱۳۹۵). والدین و معلم‌ها خوب می‌دانند که به چالش کشیدن چطور می‌تواند آتش عشق به یادگیری را شعله‌ور کند (سیف، ۱۳۹۷). پژوهش‌ها نشان می‌دهند در صورت وجود شرایط زیر افراد علاقه‌مندی بیشتری به یادگیری خواهند داشت:

- برای تکلیفی که می‌خواهید انجام بدهند دلایلی متقاعدکننده و بامعنی بیاورید.
- گزینه‌هایی برای آزادی عمل در جالب‌تر انجام دادن تکلیف داشته باشند.
- شبکه‌ای اجتماعی برای حمایت از یادگیری وجود داشته باشد. در این صورت افراد وقتی که برای انجام دادن پروژه موردعلاقه‌شان گرد هم می‌آیند، نیازهای اجتماعی‌شان را هم ارضا می‌کنند (بامز و همکاران، ۲۰۱۷).
فعالیت‌های پیش رو برای توسعه و رشد عشق به یادگیری بر اساس فهرستی است که جانات هایدت روانشناس شاغل در دانشگاه ویرجینیا تهیه کرده است:

- در یک کلاس یا دوره محض تفریح ثبت‌نام کنید (آشپزی، یوگا، تعمیر وسایل خانگی یا ماشین، نجوم و نظیر این‌ها)
- بروید سراغ یک موتور جستجوی اینترنتی و درباره موضوعی که تابه‌حال مطالعه‌ای درباره‌اش نکرده‌اید جستجو کنید.
- هرروز فصلی از کتاب را محض تفریح مطالعه کنید.
- تصمیم بگیرید که در یک حوزه صاحب تخصص شوید و شروع کنید به جمع‌آوری و خواندن کتاب‌هایی در آن باره بکنید.
- هر آخر هفته منطقه جدیدی را در محله یا شهرتان کشف کنید.
- مشترک یک روزنامه یا مجله تخصصی بشوید.
- در گروه‌های بحث اینترنتی عضو بشوید که مختص یک حوزه موردعلاقه شما است (شرفی و همکاران، ۱۳۹۸).

هدف تحقیق

تعیین رابطه مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر را از سه بعد می‌توان در نظر گرفت: هدف، نحوه گردآوری داده‌ها و نحوه اجرا. این تحقیق بر اساس هدف، کاربردی و بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی-پیمایشی است جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه در شهرستان اردکان به تعداد ۳۵۱۳ نفر می‌باشد. با توجه به جدول مورگان تعداد ۳۴۶ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند توجه به نوع و ماهیت پژوهش، برای گردآوری اطلاعات موردنیاز از روش‌های زیر استفاده شده است: استفاده از روش کتابخانه‌ای برای گردآوری اطلاعات و دستیابی به تئوری‌های موردنیاز که از کتابخانه دانشگاه را می‌توان نام برد و استفاده از پرسشنامه جهت جمع‌آوری اطلاعات نمونه آماری موردپژوهش استفاده شد.

پرسشنامه مشکلات انضباطی توسط روانبخش (۱۳۹۷) به‌منظور سنجش مشکلات انضباطی طراحی و تدوین شده است. پرسشنامه مشکلات انضباطی دارای ۱۱ سؤال می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت با سؤالاتی مانند به سنجش مشکلات انضباطی می‌پردازد. در پژوهش روانبخش (۱۳۹۷) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش روانبخش (۱۳۹۷) برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد برای سنجش عشق به یادگیری از پرسشنامه مک فارلن (۲۰۰۳) که این پرسشنامه دارای ۹ گویه می‌باشد که بر اساس طیف لیکرت پنج سطحی طراحی شد و نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۹ تا ۴۵ است هر چه فرد نمره بالاتری کسب نماید، نشانگر عشق به یادگیری بیشتر است. مکفارلن (۲۰۰۳) روایی سازه ابزار را با روش همسانی درونی تأیید و اعتبار آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرد ضریب پایایی آن در پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۴) با روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۹ و به روش دونیمه کردن برابر با ۰/۷۶ به دست آمد. روایی این پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل گویه و بر اساس همبستگی نمره هر گویه با نمره کل مورد تأیید قرار گرفت. به‌منظور تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. آمار توصیفی شامل درصدها، میانگین و انحراف معیار می‌باشد. آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون می‌باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این قسمت، محقق مشخصات نمونه آماری را در ابعاد جنسیت، تحصیلات بررسی کرده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل به صورت زیر می‌باشد:

بررسی ویژگی جامعه از لحاظ جنسیت

تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول ۱ نشان داده می‌شود در گروه موردبررسی ۵۹/۸ درصد پسر و ۴۰/۲ درصد دختر بودند.

جدول (۱) توزیع فراوانی مربوط به جنسیت پاسخ‌دهندگان

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
پسر	207	59.8
دختر	139	40.2
کل	346	100.0

بررسی ویژگی جامعه از لحاظ سن

تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول ۲ نشان داده می‌شود در گروه مورد بررسی ۲۴.۳ درصد ۱۴ سال، ۴۱.۹ درصد ۱۵ سال، ۳۳.۸ درصد ۱۶ سال سن دارد.

جدول (۲) توزیع فراوانی مربوط به سن پاسخ‌دهندگان

سن	فراوانی	درصد فراوانی
۱۶ سال	۸۴	۲۴.۳
۱۷ سال	۱۴۵	۴۱.۹
۱۸ سال	۱۱۷	۳۳.۸
کل	۳۴۶	۱۰۰.۰

میانگین متغیرها

جدول (۳) آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	مشکلات انضباطی	عشق به یادگیری
تعداد	۳۴۶	۳۴۶
میانگین	۴.۲۷۸۷	۴.۲۸۰۳
میانه	۴.۱۴۲۹	۴.۳۳۳۳
انحراف معیار	۰.۶۷۵۶۹	۰.۷۱۷۰۰
واریانس	۰.۴۵۷	۰.۵۱۴

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول (۳) میانگین متغیرهای تحقیق که در مدل نقش متغیر پیش‌بین و متغیر ملاک را داشتند آورده شده است. بر اساس این جدول مشاهده می‌شود که میانگین تمام متغیرهای مورد مطالعه بدون در نظر گرفتن مقدار انحراف استاندارد در حد قوی قرار دارد. میانگین هر کدام از متغیرها نشان‌دهنده میانگین تعداد سؤالات پاسخ‌داده شده در رابطه با هر متغیر (فرضیه) است و انحراف استاندارد نیز نشان‌دهنده میزان پراکندگی داده‌ها حول نقطه میانگین است. انحراف استاندارد با دقت رابطه معکوس دارد؛ هرچه انحراف استاندارد بالاتر باشد دقت کمتر و هرچه انحراف استاندارد کمتر باشد دقت اندازه‌گیری بیشتر خواهد بود.

تعیین توزیع داده‌ها از نظر نرمال یا غیرنرمال بودن با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

برای بررسی توزیع داده‌های تحقیق از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف یک نمونه‌ای استفاده شده است. در صورتیکه سطح معناداری از ۰.۰۵ درصد بیشتر باشد متغیر نرمال می‌باشد. در غیر اینصورت داده‌ها غیر نرمال اند.

جدول (۴) نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنف برای بررسی فرض نرمال بودن یا غیرنرمال بودن

متغیرها	حجم نمونه	آماره آزمون	سطح معناداری
مشکلات انضباطی	۳۴۶	۰.۱۳۹	۰.۱۰۲
عشق به یادگیری	۳۴۶	۰.۱۳۱	۰.۱۵۲

بنابراین با توجه به جدول ذیل تمامی متغیرها نرمال می‌باشند (جدول ۴)؛ بنابراین از آزمون همبستگی استفاده می‌گردد.

فرضیه تحقیق: بین مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان رابطه معناداری وجود دارد.

جهت بررسی عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان (Y) مشکلات انضباطی (X) به بررسی شاخص‌های کفایت مدل که در جدول زیر آمده است پرداخته می‌شود.

جدول (۵) همبستگی بین متغیرها (شاخص‌های کفایت رگرسیون)

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا
.924 ^a	.853	.853	.27504

همبستگی بین متغیر پیش‌بین و متغیر ملاک برابر با ۰.۹۲۴ است. ضریب تعیین ۸۵.۳ درصد به‌دست‌آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۸۵.۳ درصد تغییرات عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان به مشکلات انضباطی مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر ۸۵.۳ درصد است. در جدول زیر معنی‌دار بودن رگرسیون به‌وسیله آزمون F محاسبه‌شده است.

جدول (۶) آزمون F (آنالیز واریانس) جهت معنا دار بودن رگرسیون

مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معناداری	مدل
151.338	1	151.338	2000.517	0.000	رگرسیون
26.023	344	.076			باقیمانده
177.362	345				جمع

با توجه به جدول فوق سطح معنا داری محاسبه شده برای این آماره برابر 0/000 بوده و نشان از معنادار بودن رگرسیون در سطح ۹۵ درصد دارد

جدول (۷) معنا دار بودن ضرایب رگرسیونی بین مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان

متغیر	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معنا داری
	B	Std. Error	Beta		
مقدار ثابت	.086۱	.095		.910	۰.۰۰۰
مشکلات انضباطی	-.980	.022	-.924	44.727	۰.۰۰۰

متغیر ملاک: عشق به یادگیری در دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان
متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می باشد که در جدول فوق آمده است. معادله رگرسیونی را می توان با استفاده از ستون ضرایب استاندارد نشده به شرح زیر محاسبه کرد:

$$-0.980x1 + 0.86Y = 1.$$

عشق به یادگیری = Y

X = مشکلات انضباطی

می توان گفت با ارتقا یک واحد از هر متغیر پیش بین به میزان ضریب نوشته شده متغیر ملاک کاهش پیدا خواهد کرد. یا به عبارتی با ارتقا یک واحد مشکلات انضباطی به مقدار ۰.۹۸۰ - متغیر عشق به یادگیری در دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان ۱.۰۸۶ کاهش پیدا خواهد کرد. رابطه بین این دو متغیر منفی و معکوس و معنادار می باشد بنابراین با افزایش متغیر مشکلات انضباطی، عشق به یادگیری در دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان کاهش می یابد این فرضیه تأیید شده است.

بحث و نتیجه گیری

کلاس درس مکانی اجتماعی است و حضور و تعامل دانش آموزان با همسالان در این محیط، باعث می شود استعدادها و یا مشکلات و ضعف آنها آشکار شود و همچنین کاهش یا افزایش یابد. محیط تحصیلی ایده آل است که در آن دانش آموزان فعال باشند زیرا در روش فعال دانش آموزان مستقیماً در کلاس مشارکت دارند و درگیر تکالیف درسی و سازمان دهی مطالب می شوند نقش معلم در این روش هدایت غیرمستقیم دانش آموزان است و حتی دانش آموزان در برنامه ریزی درسی و اجرای مقررات مورد توافق کوشش می کنند. روش فعال باعث شکفته شدن شخصیت عقلی، اخلاقی و سازمان یافتن مبادلات فکری می شود، در نظریه ژنتیک، تحول شناختی الزاماً بر تعامل بین آزمودنی و دنیایی که وی را احاطه می کند مبتنی است.

نتایج فرضیه تحقیق که بین مشکلات انضباطی با عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان رابطه معناداری وجود دارد نشان داد: با ارتقا یک واحد از هر متغیر پیش‌بین به میزان ضریب نوشته‌شده متغیر ملاک کاهش پیدا خواهد کرد. یا به عبارتی با ارتقا یک واحد مشکلات انضباطی به مقدار ۰.۹۸۰ - متغیر عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان ۱.۰۸۶ کاهش پیدا خواهد کرد. رابطه بین این دو متغیر منفی و معکوس و معنادار می‌باشد بنابراین با افزایش متغیر مشکلات انضباطی، عشق به یادگیری در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان اردکان کاهش می‌یابد این فرضیه تأیید شده است. نتایج پژوهش ما با نتایج مطالعات حمه سوری (۱۴۰۱) و تینو (۲۰۲۰) همخوانی و همسویی دارد، نتایج پژوهش حکایت از این مطالب دارد که انجام دادن هر عمل یا رفتار پذیرفته‌نشده و نامعقول توسط دانش‌آموز که سازمان‌دهی مدرسه و کلاس را مختل یا تهدید به اخلاص می‌کند و باعث کاهش کارایی معلم و دانش‌آموزان شده و معلم را در رسیدن به هدف اصلی خود بازمی‌دارد. عشق به یادگیری هم یک تفاوت فردی عمومی را در برمی‌گیرد و هم شامل یک آمادگی عمومی برای درگیر شدن و مشغول شدن به آموختن یک موضوع خاص (مانند زبان لاتین، بازی‌های کامپیوتری، موسیقی) یا یک علاقه خوب رشد یافته می‌شود. عشق به یادگیری نحوه درگیری فرد با اطلاعات و مهارت‌های جدید به صورت کلی و علاقه فردی خوب رشد یافته‌ای که فرد درگیر یادگیری آن است را توصیف می‌کند. افرادی که دارای این توانمندی هستند، از بعد شناختی درگیر مسائل می‌شوند. آن‌ها معمولاً در جریان فرایند کسب مهارت‌های جدید، ارضا حس کنجکاوی، افزایش دانش و آگاهی و یادگیری موضوعی کاملاً جدید، احساسات خوبی را تجربه می‌کنند. این ویژگی به افراد کمک می‌کند، هنگامی که به علت مواجهه با موانع در رسیدن به هدفشان با مشکل مواجه شده‌اند و احساسات مثبتشان کاهش یافته است، برای ادامه مسیر انگیزه پیدا کنند. عشق به یادگیری فرایند پرداختن به موضوعی است که ممکن است منجر به منافع یا موفقیت‌های فوری نشود. در عوض، این توانمندی به فرد کمک می‌کند در خلال زمان دانش و آگاهی خود در حیطه موردنظر را بسط و گسترش داده و آن را به اطلاعاتی که از قبل داشته پیوند دهد. این توانمندی، یکی از مؤلفه‌های تشکیل دهنده فضیلت خرد است. در واقع عشق به یادگیری در دانش‌آموزان موجب ایجاد انگیزه و اشتیاق به یادگیری به منظور کسب دانش در سطوح مختلف می‌گردد. فرد به صورت مستقل و با انگیزه بالایی در تلاش برای تجزیه و تحلیل مسائل، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی فعالیت‌های یادگیری می‌باشد. مدرسه ایده آل آن است که در افزایش علاقه دانش‌آموزان به یادگیری و موفقیت و حس مشارکت آن‌ها در امر آموزش، موفق باشد که با جو روانی اجتماعی مناسب مدرسه این امر ممکن است.

منابع

۱. ابوترابیان، محمد رضا. (۱۳۹۷). پرورش نسل خلاق در ایران. تهران: انتشارات مدرسه.
۲. آزاد، حسین (۱۳۹۱). سلامت روان از دیدگاه ایس. فصلنامه اصول بهداشت روانی، شماره بیست و چهارم.
۳. بختیارپور، سعید؛ حیدری، علیرضا؛ علی پور خدادای، شهلا. (۱۳۹۸). *ارتباط میان سوگیری توجه و خودکارآمدی عمومی با اضطراب اجتماعی در دانشجویان زن. فصلنامه علمی و پژوهشی زن و فرهنگ*. سال ۱۳، شماره ۱۰، صص ۸۵-۷۱.
۴. تمنایی فر، محمد رضا؛ (۱۳۹۶) تاملی در کارکردهای یادگیری در مدارس، رشد آموزش هنر. دوره هشتم ش ۹
۵. حسین چاری، مسعود؛ خیر، محمد. (۱۳۹۲). *بررسی جو روانی- اجتماعی کلاس به عنوان یکی از مؤلفه‌های فرهنگ مدرسه. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز*، شماره ۳ و ۴، صص ۴۲-۲۵.
۶. حمه سوری، حدیقه. (۱۴۰۱). رابطه اشتیاق تحصیلی و شکستگی تحصیلی با عشق به یادگیری و رفتارهای مدنی تحصیلی از طریق کاربرد تکنولوژی در آموزش دانشجویان، هشتمین کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی، تهران، <https://civilica.com/doc/1548327>
۷. خواجه، لاله؛ حسین چاری، مسعود. (۱۳۹۶). *بررسی رابطه اضطراب اجتماعی و جو روانی- اجتماعی کلاس با خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان راهنمایی. فصلنامه روانشناسی تربیتی*. شماره ۲۰، صص ۱۵۳-۱۳۵.
۸. خوشکلام، امید؛ امانی، عدنان؛ مرادی، حامد و سامی، سعدی. (۱۳۹۸). تقویت رفتار مطلوب انضباطی دانش‌آموزان از طریق ورزش اولین همایش ملی تحولات علوم ورزشی در حوزه سلامت، پیشگیری و قهرمانی ۱۳۹۸
۹. خیر، محمد؛ استوار، صغری؛ لطیفیان، مرتضی؛ تقوی، محمدرضا؛ سامانی، سیامک. (۱۳۹۷). *اثر واسطه‌گری توجه متمرکز بر خود و خودکارآمدی اجتماعی بر ارتباط میان اضطراب اجتماعی و سوگیری داوری. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، شماره ۲۰، صص ۳۴-۲۲.
۱۰. راس، آلن، (۱۳۹۶)، روان‌شناسی شخصیت (نظریه‌ها و فرایندها)، ترجمه: سیاوش جمال فر، تهران: انتشارات روان
۱۱. رضانی، عباس. (۱۳۹۷) شناسایی ابعاد ادراک خود در اختلالات افسرده‌خویی و سواس فکری - عملی. آوای نور
۱۲. سیف نراقی، مریم (۱۳۹۵) اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان و روش‌های اصلاح و ترمیم آن‌ها. تهران، ارسباران
۱۳. سیف، علی اکبر (۱۳۹۷) روانشناسی پرورشی، تهران: نشر آگاه.
۱۴. شرودر، کارولین اس و گوردون، بتی ان (۱۳۹۸). *سنجش و درمان مشکلات دوران کودکی*. (مهرداد فیروزبخت، مترجم) تهران: دانژه
۱۵. صداقت، سعید. (۱۳۹۶). شناخت و درمان اختلالات رفتاری کودکان به زبان ساده. نشر: آذر کلک
۱۶. فرهنگ فالج، فاطمه (۱۳۹۶). بررسی میزان رعایت مقررات آموزشگاهی از سوی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر کرج در سال تحصیلی ۳۰-۲۸۳۲، پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی آموزشی، دانشکده ی روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.
۱۷. کانرز، سی.کیت و جت، جولیت ال (۱۳۹۷). اختلال نارسایی توجه /بیش فعالی در کودکان و بزرگسالان (ترجمه: حمید علیزاده، قربان همتی علمدارلو، صدیقه رضایی. تهران: دانژه، ۱۳۹۷
۱۸. کریمی، یوسف (۱۳۹۵) روانشناسی تربیتی. تهران: نشر ارسباران.
۱۹. کشاورز، آرمان (۱۳۹۷). *درمان اختلالات رفتاری کودکان*. نشر: داد و دانش

۲۰. محمدی، مهدی، کشاورزی، فهیمه، نصری جهرمی، رضا و راسخ جهرمی، اطهر.(۱۳۹۴). بررسی رابطه بین عشق به یادگیری با نوآوری جهانی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جهرم، <https://civilica.com/doc/1512901>.
۲۱. نریمانی، محمد (۱۳۹۴)، اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان، نظر: نیک آموز
22. Bouchard, t. Lykken, d. Mcgue, m. Segal, n. & Tellegen, a. (2019). Sources of human psychologi: cal differences: the minnesota study of twins reared apart.science.
23. Doornbos AJ, Bolhuis S, Simons PRJ.(2004).Modeling work-related learning on the basis of intentionality and developmental relatedness: a non-educational perspective. Human Resource Development Review. 3 (3): 250-74.
24. Field J. (2016). Lifelong learning and the new educational order. Stoke on Trent. UK: Trent ham Books;
25. Galloway, D. & Rogers, C. (2015). motivational style: A link in the relationship between school effectiveness and childrens behavior?vol. 11 (2): 16-25.
26. Janssen EM, Ven SHG, Hoogmoed AH, Leseman PPM.(2017).The effect of anticipated achievement feedback on students' semantic processing as indicated by the N400 cloze effect. Learning and Instruction, 47(8): 80-90
27. Jeong H, Sugiura M, Suzuki W, Sassa Y, Hashizume H, Kawashima R...(2016).Neural correlates of secondlanguage communication and the effect of language anxiety. Neuropsychologia, 84(60): 2-12.
28. Kim Y. Lee H..(2018). Korean adolescents' longitudinal change of intrinsic motivation in learning English and mathematics during secondary school years focusing on gender difference and school characteristics. Learning and Individual Differences. 36:131-9.
29. Loeber, R. Green, S. M. Lahey, B. B. & Stouthamer, R. (2020). Differences and similarities between children, mothers, and teachers as informants on disroptive child behavior. Journal of abnormal child psychology, 19, 75-95.
30. Peterson C, Seligman MEP.(2019).Character strengths and virtues: A handbook and classification. New York: Oxford University Press;
31. Renk, K. Mckinney, C. Klein, J. & Oliveros, A. (2016).childhood discipline percption of parents and current fanchioning in the femal college students. Journal of adolescence. 29, 73-88
32. Rogers EM.(2018). Diffusion of innovations. New York: Free Press;
33. Shipton H, Dawson J, West M, Patterson M.(2002). Learning in manufacturing organizations: what factors predict effectiveness? Human Resource Development International. 5(1): 55- 72.
34. Skerlavaj M, Hoon Song J, Lee Y...(2017).Organizational learning culture, innovative culture and innovations in South Korean firms. Expert Systems with Applications. 37(9): 6390- 403.
35. Smorti M.(2014). Sensation seeking and self-efficacy effect on adolescent's risky driving and substance abuse. Procedia Soc Behav Sci. 140: 638- 42.
36. Tinto, V. (2020). Dropout from higher education: a theoretical synthesis of recent research. Review of Educational Research, 45 (1), 89-125.

37. Trautwein, U. Ludtke, O. (2019). "Predicting homework motivation and homework effort in six school", Learning and Instruction, 19, 243-258
38. van Woerkom M, Nijhof WJ, Nieuwenhuis LFM.(2002).Critical reflective working behavior: a survey research. J European Industrial Training. 26 (8): 375-83.